

УДК 378.14.015.62

А.Ю. ЗАБОЛОЦЬКИЙ,
*директор центра дистанційного навчання
Університету економіки і права «КРОК» (м. Київ)*

ПРОБЛЕМА ЯКОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті розглядається проблема якості дистанційного навчання. Розвиток України як європейської держави значною мірою залежить від якості та доступності освіти, яку здобувають її громадяни. При європейській інтеграції України система освіти повинна передбачати не лише здобуття знань тими, хто навчається, але й внаслідок постійного і швидкого оновлення інтелектуальної бази, формування здатності індивіда до безперервного оволодіння навичками і уміннями самоосвіти, а також до продуктивно-креативного підходу до навчання протягом усього активного життя людини.

Ключові слова: дистанційне навчання, якість дистанційного навчання, інформаційно-комунікаційні технології в освіті.

Актуальність. Освіта має стати таким соціальним інститутом, який здатен надавати особі різноманітні послуги, зокрема отримання післядипломної та додаткової освіти, що дозволяє навчатися безперервно. Цей процес неможливий без запровадження у вищі навчальні заклади України дистанційного навчання, а отже, виникає потреба якості дистанційного навчання.

Метою статті є розгляд проблеми якості дистанційного навчання. Основною метою статті є висвітлення основних питань якості дистанційної освіти.

Основний виклад матеріалу. Проблема підвищення якості результатів людської діяльності в усіх галузях виробництва, науки та освіти, як зазначає Н. М. Островерхова «є наріжним каменем світової цивілізації». Дослідниця стверджує, що її виникнення «в галузі освіти пояснюється тим, що в останні роки з'явилися нові системи цінностей на фоні прогресуючої деідеологізації освіти, кризи попередніх систем цінностей, які культивували знання, а не формування життєздатної та життєтворчої особистості» [6].

Якість дистанційного навчання, як повноцінної форми навчання, не досліджена повноцінно і має експериментально визначатися під час роботи у вищих навчальних закладах.

Значну роль у підтримці якісної освіти, зокрема у вищих навчальних закладах, відіграють інформаційно-комунікаційні технології, що пронизують як сам процес навчання, так і процеси управління. В галузі використання ІКТ у навчально-виховному процесі накопичено значний науковий потенціал – праці В.Ю. Бикова, В.П. Беспалька, А.Ф. Верланя, А.М. Гуржія, М.І. Жалдака, Л.А. Карташової, Т.І. Коваль, А.П. Кудіна, О. Ляшенка, Н.В. Морзе, Ю.І. Машбиця, В.М. Монахова, С.А. Ракова, В.П. Сергієнка, О.В. Співаковського, О.М. Спіріна та ін.

За твердженням В.Г. Кременя, освіта повинна готувати [5]: демократичну, знаннєву, інноваційну людину з інноваційним типом мислення, культури, діяльності; самодостатню розвинуту особистість; людину, здатну ефективно жити і діяти в глобалізованому середовищі; технологічну і ціннісно орієнтовану людину.

Під «дистанційним навчанням» В.Ю. Биков та В.М. Кухаренко [3] розуміють форму організації навчального процесу, за якої її активні учасники (об'єкт і суб'єкт навчання) досягають цілей навчання, здійснюючи навчальну взаємодію принципово й переважно екстериторіально (тобто на відстані, яка не дозволяє і не передбачає безпосередньо навчальну взаємодію учасників віч-на-віч інакше, ніж коли учасники територіально перебувають

поза межами можливої безпосередньої навчальної взаємодії та коли в процесі навчання їхня особиста присутність у певних навчальних приміщеннях навчального закладу не є обов'язковою).

Дистанційна освіта – освіта, реалізована за допомогою дистанційного навчання [4].

Поняття якості в он-лайн-навчанні є складним, як, насправді, і саме навчання в режимі он-лайн. Існує багато літератури з якості вищої освіти, з великою кількістю термінів і понять. Часто це показує натяг між двома ролями забезпечення якості: як засіб відповідальності і як шлях до підвищення якості. Існує ще одне ключове питання про роль студента у визначенні якості. Деякі стверджують, що визначення якості у сфері вищої освіти, повинно виходити з того, що он-лайн-навчання є процес спільного виробництва між середовищем он-лайн-навчання і учня, з точки зору учня, як відправної точки розвитку якості через всі різноманітні сфери навчання в режимі он-лайн. Ці протиріччя «Стають все більш складними, оскільки нові способи забезпечення частіше стають частиною традиційної вищої освіти, а також оскільки установи намагаються використати ті ж механізми для боротьби з цими повністю новими формами курсів» [7]. Що ж являє собою якість в он-лайн-навчанні? Кілька різних критеріїв або стандартів якості були визначені і протестовані в численних контекстах по всьому світу. Загальні аспекти якості досвіду в он-лайн середовищі навчання можуть бути визначені. Це:

- інституційна підтримка (бачення, планування, і інфраструктура);
- розробка курсу;
- викладання і навчання (інструкція);
- структура курсу;
- підтримка студентів;
- підтримка професорсько-викладацького складу;
- технології;
- оцінка студента;
- безпека екзаменації.

Успішне забезпечення якості потребує ефективних інституційних структур. Тим не менш, ми не повинні допускати, що створення структур щодо забезпечення якості (таких, які ми описали нижче) автоматично покращує якість. Наприклад, в Національному університеті біоресурсів та природокористування для забезпечення якості електронних навчальних ресурсів створено комісію із сертифікації таких ресурсів.

Незважаючи на цю напругу між узгодженістю / підзвітністю та самовдосконаленням / інноваціями, потрібні інституційні структури забезпечення якості. Враховуючи різноманітність інституційного залучення в он-лайн навчання, ми не можемо рекомендувати ідеальну структуру забезпечення якості.

Активність студента є важливим аспектом забезпечення якості он-лайн навчання. Он-лайн-навчання не повинно бути чимось, що просто «доставлено» до пасивного студента. Замість цього якість навчання в режимі он-лайн є побудованою через «процес спілкування між учнем і вчителем». В Університеті економіки і права «КРОК» було проведено анкетування студентів дистанційної форми навчання. Фактори якості, що студенти самі визначили, як важливі, включають:

- Надання підтримки в навчанні з використанням широкого спектра засобів масової інформації.
- Технічні стандарти (де технічні стандарти не виконуються, студенти, як правило, набувають дуже негативного досвіду щодо курсу).
- Прозорість і доступність інформації про курс та установу, що пропонує курс.
- Структура курсу та гнучкість.
- Тип «дидактичної установки», який включає в себе такі чинники, як результати навчання, зміст (у тому числі довідкові матеріали), викладання та навчання методології, і на матеріали на сайті.

У процесі побудови педагогічних систем реалізація принципів відкритої освіти, використання сучасних методів і засобів ІКТ, як зазначає В.Ю. Биков, «дозволяє суттєво розширити потенційний простір навчального середовища, забезпечити формування і використання так званого єдиного освітнього простору, коли доступне навчальне середовище не об-

межується наявною в даному навчальному закладі різноманітністю складових навчального середовища». Це, в першу чергу, стосується доступної якісної і кількісної різноманітності інформаційних освітніх ресурсів, які стають можливими для використання в навчально-виховному процесі завдяки розподіленим автоматизованим банкам даних і знань, що підтримуються в глобальній комп'ютерній мережі Інтернет. У цьому випадку можна говорити про потенційно необмежене навчальне середовище (глобальне навчальне середовище). У такому навчальному середовищі створюються умови для реалізації різних цілей, стратегій і траєкторій навчання і виховання людини, забезпечення адаптації складових навчального середовища до індивідуальних можливостей і потреб особистості, що є безперечним позитивом необмеженого навчального середовища [1].

Навчальний заклад, який з точки зору процесів, які в ньому відбуваються, і наявності кінцевого продукту (мети діяльності), за В.Ю. Биковим, можна трактувати як цілісну скінченну множину об'єктів і зв'язків між ними, які виділені з оточуючого її середовища за ознакою належності виділених об'єктів і зв'язків до реалізації цілей навчання і виховання учнів (педагогічних цілей) в даному навчальному закладі, тобто деяку систему, яка є динамічною і керованою [2].

Висновки. Дистанційне навчання є основою для надання студенту вільного доступу до знань. Без якісного дистанційного навчання не побудувати систему безперервного навчання. Університет «КРОК» проводить програму, яка адаптує студентів дистанційної форми навчання після ряду кроків у підготовці до он-лайн навчання. Ці кроки включають в себе: отримання налаштування для навчання, зростання до успішного студента, навички навчання та зразок блоку, що студенти можуть пройти, щоб «зрозуміти, що являє собою дистанційне навчання». Важливо, що вони знають, на яку підтримку вони можуть розраховувати і як отримати доступ до неї.

Існує багато аспектів системи дистанційного навчання, якщо ви дійсно хочете гарантувати успіх вашої програми в режимі он-лайн. Потрібно оцінити багато аспектів, таких як ваш учень, контент, викладач, програма, інфраструктура, людські ресурси. Для підвищення якості дистанційного навчання необхідно дотримуватись таких правил:

- доречність матеріалів для читання та завдань;
- технологічні інструменти;
- зворотній зв'язок/відгуки викладача та спілкування з викладачем;
- організація курсу;
- чіткість цілей та вимог;
- формат контенту.

Список використаних джерел

1. Биков В.Ю. Теоретико-методологічні засади моделювання навчального середовища сучасних педагогічних систем / В.Ю. Биков // Інформаційні технології і засоби навчання, 1 (1). ISSN 2076-8184 <http://lib.iitta.gov.ua/506/>
2. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія / В.Ю. Биков. – К.: АТІКА, 2009. – 684 с.
3. Технологія розробки дистанційного курсу: навчальний посібник / [Биков В.Ю., Кухаренко В.М., Сиротенко Н.Г. та ін.], за ред. В.Ю. Бикова, В.М. Кухаренка – К.: Міленіум, 2008. – 324 с.
4. Волобуєва Т.Б. Самовчитель з організації дистанційної освіти / Т.Б. Волобуєва. – Харків, Основа, 2010.
5. Кремень В.Г. Яку людину має готувати освіта: на чому слід зосередити увагу, модернізуючи освітню діяльність / В.Г. Кремень // Всеукраїнський науково-практичний журнал «Директор школи, ліцею, гімназії». – 2006. – № 5. – С. 4–7.
6. Островерхова Н.М. Феномен аналізу якості уроку як педагогічної системи [Електронний ресурс] / Н.М. Островерхова. – Режим доступу: www.rusnauka.com/6_NITSHB_2011/Pedagogica/2_80505.doc.htm
7. Daniel, J. (2011). Making Sense of MOOCs: Musings in a Maze of Myth, Paradox and Possibility. <http://www.academicpartnerships.com/research/white-paper-making-sense-of-moocs>

References

1. Bykov, V. Yu. *Teoretyko-metodolohichni zasady modelivannia navchalnoho seredovishcha suchasnykh pedahohichnykh system Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia* [Theoretical and methodological principles of modeling educational environment of modern educational systems Information technology and learning tools], 1 (1). ISSN 2076-8184. Access mode: <http://lib.iitta.gov.ua/506/> (In Ukrainian).
2. Bykov, V. Yu. (2009). *Modeli orhanizatsiinykh system vidkrytoi osvity: monohrafiia* [Models of organizational systems of open education]. Kyiv, ATiKA, 684 p. (In Ukrainian).
3. Bykov, V. Yu., Kukharenko, V. M., Syrotenko, N. H. (et al.) (2008). *Tekhnolohiia rozrobky dystantsiinoho kursu* [Technology development distance course]. Ed. by V. Yu. Bykov, V. M. Kukharenko. Kyiv, Milenium Publ., 324 p. (In Ukrainian).
4. Volobuieva, T.B. (2010). *Samovychytel z orhanizatsii dystantsiinoi osvity* [Tutorial of Distance Education]. Kharkiv, Osнова. (In Ukrainian).
5. Kremen, V. H. (2006). *Yaku liudynu maie hotuvaty osvita: na chomu slid zoseredyty uvahu, modernizovuiuchy osvitniu diialnist* [Which people should prepare education: what should focus, while modernizing educational activities]. *Vseukrainskyi naukovo-praktychnyi zhurnal "Dyrekтор shkoly, litseiu, himnazii"* [Ukrainian scientific-practical magazine 'Director of schools, lyceums, gymnasiums']. No 5, p. 4-7. (In Ukrainian).
6. Ostroverkhova, N. M. *Fenomen analizu yakosti uroku yak pedahohichnoi systemy* [Phenomenon analysis lesson as a pedagogical system]. Access mode: www.rusnauka.com/6_NITSHB_2011/Pedagogica/2_80505.doc.htm (In Ukrainian).
7. Daniel, J. (2011). Making Sense of MOOCs: Musings in a Maze of Myth, Paradox and Possibility. <http://www.academicpartnerships.com/research/white-paper-making-sense-of-moocs/> (In Ukrainian).

В статье рассматривается проблема качества дистанционного обучения. Образование должно стать таким социальным институтом, который способен предоставлять лицу разнообразные услуги, в частности получение последипломного и дополнительного образования, позволяет учиться непрерывно. Этот процесс не возможен без внедрения в высшие учебные заведения Украины дистанционного обучения, а следовательно, возникает потребность в специально подготовленной методике работы, и применения технологии дистанционного обучения (ИКТ).

Ключевые слова: дистанционное обучение, качество дистанционного обучения, информационно-коммуникационные технологии в образовании.

The issue of the quality of distance education is discussed in the article. Education must become such a social institution that is able to give a person a variety of services, including postgraduate and additional education that allows one to learn continuously. This process is impossible without the introduction of distance learning at higher educational institutions of Ukraine. Therefore, there is a need for special methodology of using distance learning technologies (ICT). Without high-quality distance education building the system of lifelong learning cannot be implemented. A special program developed at the university «KROK» implements distance learning after students are led through a series of steps preparing them for online instruction. These steps include: reception setting for learning, developing students' successful learning skills, and a sample unit from which students can understand what distance learning is. It is important that they know which support they can expect and how to access it.

Key words: distance learning, the quality of distance learning, information and communication technology in education.

Одержано 5.02.2016.